

A török hadsereg PKK elleni hadműveleteinek vizsgálata

Jelige: *PKK konfliktus*

Pályamunka lezárásának időpontja: 2014. június 30.

Prológus

Lehetséges az, hogy egy milliós létszámú NATO tagságú hadsereg képtelen megbirkózni egy gyengén felszerelt, saját nép csoportjától csak részleges támogatásban részesülő és megcsonkított gerilla szervezettel? A válaszhoz nem kell sem időben, sem térben messzire nyúlnunk. A már 30 éve tartó Törökország és a PKK terrorszervezet között zajló konfliktus vizsgálásával megkaphatjuk az előző kérdésre az igenlő választ. Hiszen annak ellenére, hogy számtalan hadművelet, politikai lépés és nemzetbiztonsági tevékenység lett végrehajtva a gerilla csoport és annak támogatói ellen, a törökországi, PKK által kívánt területek sem biztonságpolitikai, sem szociálpolitikai perspektívában nem javultak.

Mind a mai napig a feltett kérdésekre hasonló válaszok fogalmazódtak meg a világ biztonságpolitikai szakembereinek fejében. Írásom anyagát a konfliktus megoldásában közről részt vett személyek publikálásaiból, valamint a napjainkban is zajló eseményekből fogom meríteni. A közel kelet és a Kaukázus geopolitikai helyzetének átlátása és az ott élő etnikumok valamint az országok közötti békés, diplomatikus együttműködés megteremtésének fontossága egy nemzetközi és globális kérdéssé vált. Bolygónk ezen területei az egész világ által már-már létfontosságúnak számító földi kincsekkel, ásványi termékekkel és gazdasági elemekkel rendelkezik, ami kihatással van akár a világ másik szegletében elhelyezkedő népekre. Ebből az okból kifolyólag a Törökország kontra PKK konfliktus pontosabb megértése minden ország számára hasznos lehet. A dolgozat célja tehát megismertetni az említett hadműveletek történetét, és ezek végleges sikertelenségét annak ellenére is, hogy mekkora emberi és anyagi veszteséget jelentett a terrorszervezetnek. Több elmélet is elgondolkodóra bírja a téma érdeklődőit és szakembereit abban, hogy miért tört bele a bicskája a Török kormánynak 1984 óta, a sikeresen végrehajtott hadműveletek ellenére.

Hogyan volt lehetséges egy milliós NATO-s hadsereggel és gyakran még a saját etnikumával is szembenező gerilla sereg túlélni számos hadműveletet és mind a mai napig komoly fenyegetéssel bíró hozzáállást tanúsítani? Fontos katonai bevetések elemzésével és politikai valamint társadalmi témák elemzésével sajátos, a nyugati világban kevésbé ismert szemszögből próbál a dolgozat választ találni erre a kérdésre.

Történelmi áttekintés, fontosabb személyek, helyszínek, események bemutatása

A dolgozat témájának pontosabb áttekintése és megértése szempontjából fontosnak tartom ismertetni a konfliktus háttértörténetét, bemutatni az abban szerepet játszó személyeket és helyeket. Úgy vélem, a konfliktus és a felek igazának megítéléséhez bele kell pillantanunk a kurd történelembe.

Történelem során a mai délkelet-törökországi régióban egymással keveredtek a törökök, türkmének, asszírok, zazák, örmények és a kurdok. A kurdokat alapvetően az iráni népekkel rokon, médek leszármazottjának tekintik. Angol orientológus, Godfrey Rolles Driver kutatásai alapján, az ókorban fennálló Római Birodalom, Corduene(Gordian) nevű tartománya volt egykor a kurdok hazája. Egykoron a Van-tótól délre elhelyezkedő terület főként a mai Simak vilajet részét képezi, amely határos Irakkal és Szíriával.¹

Az államhatárok történelem során gyakran változtak, mely változások felszabdalták a kurdok által lakta területeket, akik túlnyomórészt a mai Törökország, Irak, Irán és Szíria területén élnek – ezeket a kurdok lakta területeket nevezik Kurdisztánnak. A nagyszámú kurd diaszpóra végett pontos létszámuk nem ismert, de a kutatók 20 és 50 millió fő közé becsülik ezt a számot. Vallási szempontból a kurdok heterogénnek tekinthetők.² Főként az iszlám szunnita ágába tartoznak, de köztük számos követője akad a síita, alavita, tűzimádó, zsidó és a keresztény vallásnak is. Társadalmi berendezkedésüket tekintve törzsi rendszerben élnek, amelyben a törzsek több klánból és családból állnak. Vannak olyan falvak, melyekben pl. csak egy bizonyos törzs családjai élnek.³

Első hivatalosan elismert török-kurd kapcsolat, a kurd vallási vezető Idris-i Bitlisi személyén keresztül történt. 1478-tól Idris-i az Akkoyunlu állam uralkodójának, Uzun Hasannak személyes írnoka volt. Ezután fontos politikai pozícióhoz jutott az Oszmán Birodalomban, Tebrizben parancsnokként szolgált az ottani oszmán megfigyelők élén. 1516-ban megkapta Délkelet-anatólia irányítását. Húsznál több írásos műve ismert, melyekben az oszmán hadjáratokról is írt.⁴

Az Oszmán Birodalomban a kisebbségi politika nagyon kedvező volt a beolvasztott népek számára, így a kurdok, a zsidók és az örmények viszonylag nyugalomban éltek.⁵

1914-ben kitört az első világháború, amelyben az oszmánok a központi hatalmak oldalán harcoltak. A szultán, vesztesként kikerülve, elfogadta a sèvres-i békeszerződésben szereplő pontokat, melyek közül az alábbiak foglalkoztak a kurd kérdéssel:

„Egy Konstantinápolyban székelő, három tagból álló bizottság, amelynek tagjait a brit, a francia és az olasz kormány nevezi ki, a jelen szerződés hatályba lépésétől számított

¹ <http://nepszava.hu/cikk/614243-2013-elkerkezett-a-kurdok-ideje-2014/04/27>

² Radó Endre – Babes Bolyai Tudományegyetem, Történelem és filozófia kar, Magyar történelmi intézet – A kurdok helyzete Törökországban – 2013 - Kolozsvár

³ <http://kurdkultur.blogspot.hu/2008/04/5000-ylk-krt-tarihi.html> - 2014/04/27

⁴ <http://www.biyografi.net/kisiyrinti.asp?kisiid=3544> – 2014/04/27

⁵ Yükekova Haber – Sabih Kayhan -2010/09/06 „Osmanlılarda Kürtler ve Özerklik”

hat hónapon belül tervezetet dolgoz ki a túlnyomórészt kurdok lakta területek helyi autonómiájáról. Ezek a területek az Eufrátesztől keletre, Örményország déli határától délre (később meghatározásra kerülő módon) és Törökország szíriai és mezopotámiai határaitól északra (ahogyan azt a 27. cikkely II. 2. és 3. szakaszai meghatározzák) helyezkednek el. Ha a szóban forgó kérdésben a bizottság nem tudna egységes álláspontot kialakítani, a bizottság tagjai az ügyet saját kormányaik elé terjesztik. A tervezet teljes biztosítékot fog nyújtani a káldeusok és más faji vagy vallási kisebbségek védelmére e területeken. E célból egy brit, francia, olasz, perzsa és kurd képviselőkből álló bizottság látogatja majd meg a térséget, hogy a helyzetet megvizsgálja, s ha szükséges, döntsön arról, milyen kiigazításokra van szükség a török határnak azon a szakaszán, ahol az a jelen szerződés rendelkezéseivel összhangban, egybeesik a perzsa határral.”- sèvres-i békeszerződés 62.cikkely

„Amennyiben a jelen szerződés hatályba lépésétől számított egy éven belül a 62.cikkelyben meghatározott területeken élő kurd lakosság olyan arányban folyamodik a Nemzetek Szövetsége Tanácsához, amely az e területeken élők többségét teszi ki, s kéri függetlenné válását Törökországtól, továbbá ha a Tanács úgy ítéli meg, hogy ez a népalkalmas arra, hogy függetlenné váljon, s ezért javasolja számukra a függetlenség megadását, ez esetben Törökországnak el kell fogadnia a javaslatot, és le kell mondania a nevezett területekre vonatkozó jogairól és jogcíméről. Az említett jogokról való lemondással kapcsolatos részletes rendelkezések a Szövetséges Főhatalmak és Törökország közötti külön megállapodás tárgyát képezik majd. Amennyiben és amikor az említett jogokról való lemondásra sor kerül, a Szövetséges Főhatalmak semmiféle akadályt nem fognak gördíteni az elé, hogy azok a kurdok, akik Kurdisztánnak ama részét lakják, amelyet ez ideig a moszuli vilajet foglalt magában, saját elhatározásukból független kurd államban egyesüljenek.”-sèvres-i békeszerződés 64.cikkely⁶

A lausanne-i szerződés 1923-ban való aláírása után, a fent említett cikkelyek érvényességüket veszítették, Törökország, a Hatay vilajet 1939-es csatlakozásával elnyerte mai arculatát.⁷

A török függetlenségi háború idején számos kurd törzs a törökök oldalán harcolt az elnyomók ellen, de voltak olyan törzsek is, akik a Török Nemzeti Erőkkel szemben mutattak ellenállást. Az ellenséges tevékenységre legtöbbször angol uszítással került sor, hiszen a Brit Birodalom a sèvres-i békeszerződésekben főként a kurdok lakta területeket jelölte meg magának. A függetlenségért harcoló török erők ellen küzdött azonban több kurd törzs is, melyek az Oszmán Birodalom utolsó uralkodója, VI.Mehmet és kormánya mellé álltak és fegyveres felkelést robbantottak ki a Mustafa Kemal által vezetett csapatok ellen. Atatürk és követőinek álma egy török többséget és a velük élő kisebbségeket, beleértve a kurdokat is, magában foglaló állam létrehozása volt. Antepben, Marasban és Urfában a törökök és a kurdok együtt harcoltak, melynek az egyik bizonyítéka a napjainkban is ismert, az 1920-as antepi ütközetek idejéből származó török népdal refrénje, ami magyar fordításban így hangzik: „Támadjatok Kurd ifjak, ez a becsület napja.”. A török-kurd összefogást, az örmény csapatoknak a kurd falvak és városok elleni támadása, és ezek elfoglalása erősítette meg. Az örmények, a kurdok által is lakott régió nagy részét, Igdir, Kars, Agri és Van tartományokat akarták megszerezni. A jórészt kurdok lakta észak-iraki település, Szulejmánijja városából származó író

⁶ Radó Endre – Babes Bolyai Tudományegyetem, Történelem és filozófia kar, Magyar történeti intézet – A kurdok helyzete Törökországban – 2013 - Kolozsvár

⁷ <http://www.hatay.gov.tr/IcerikDetay.aspx?IcerikId=185> - 2014/04/27

Muhammed Emin Zeki, a háború során ötszáz ezer civil kurd, örmények által való meggyilkolását írta le.⁸

Érdekes tény, hogy Kemal Atatürk a tábornokainak többször megjegyezte, hogy mennyire bízik a kurdokban és nekik köszönhető a dél-keleti körzetek visszafoglalása az ellenségtől. Egy csapat kurd értelmiségi, élükön Seref Pasával, 1920. augusztus 10-én a sévres-i békeszerződés aláírásakor, egy szabad és önálló Kurdisztán megalakulását terjesztették elő, de ezt a törekvésüket a törökországi kurd törzsek nem támogatták. 1922. november 3-án Bitlis tartomány képviselője, Yusuf Ziya Beynek a török nemzeti országgyűlésen mondott beszédében ez állt:

„Avrupalılar diyorlar ki, 'Türkiye'de yaşayan akalliyetlerin (azınlıkların) en büyüğü, en kesretlisi (kalabalığı) Kürtlerdir.' Bendeniz Kürdoğlu Kürdüm. Binaen aleyhbir Kürt mensubu olmak sıfatıyla sizi temin ederim ki Kürtler hiçbir şey istemiyorlar. Biz Kürtler vaktiyle Avrupa'nın Sevr paçavrası ile verdiği bütün hakları, hukukları ayaklarımız altında çiğnedik ve bütün manasıyla bize hak vermek isteyenlere iade ettik. Türklerle beraber kanımızı döktük, onlardan ayrılmadık ve ayrılmak istemedik ve istemeyiz.”

„Az európaiak azt mondják, a Törökországban élő kisebbségek legnagyobbika, legnépesebbike a kurdok. Én teljes mértékben kurd származású vagyok. A kurd etnikum tagjaként, biztosíthatom önöket, hogy a kurdok semmit sem akarnak. Mi kurdok, Európa által adott sévres-i ronggyal együtt az összes jogot a lábainkkal tiportuk el és visszaszolgáltattuk azt azoknak, akik nekünk szánták. Mi a törökökkel együtt ontottuk a vérünket, nem váltunk el tőlük, nem akarunk és nem is fogunk.”⁹

Az ifjú Török Köztársaság alatt a népszerű kurd vallási vezető, Seyh Sait által irányított ararati felkelések leverése után a kurd nyelv hivatalokban való használatát megtiltották, kulturális szokásaikat elnyomták és a kurd falu és helységneveket törökösítették. Ellenlépésként, Libanonban egy csapat kurd és örmény megalakította a Hoybun szervezetét. Hoybun kurdul függetlenséget, örményül viszont az örmény hazát jelenti. Ennek a szervezetnek a vezetésével, az iráni Sikan törzs tagjai elkezdtek betelepülni az ararati hegy területére, és fegyveres felkeléssel kikiáltották a parányi Ararát Köztársaságot. Az örmények által szentföldnek tartott ararati térség 1927-től 1930-ig ennek a nemzetközileg el nem ismert köztársaság ellenőrzése alatt állt. Ez idő alatt a török hadsereg több támadást indított az ararati kormány és serege ellen, ami végül megadta magát. A rövid életű köztársaság 31 vezetőjét halálra ítélték és kivégezték, viszont a felkelés 1932-ig nem csillapodott. A felkelés leverése után, a Hoybun szervezet erejét veszítve megszűnt létezni.¹⁰¹¹

Ebben az időszakban, a mai Tunceli körzet, az akkori nevén Dersim, sajátos, örmény, kurd, alavita és zaza hagyományokkal bírt. Az itt élő befolyásos törzsek, már az Oszmán Birodalom idején is, kiváltságos jogokat birtokoltak. 1937-ben a dersimi klánok összefogtak és

⁸ M.Bedri Gültekin – Aydinlik gazete – 2011/11/06 „Kurtulus Savasinda Hakkari-Sirnak Kürtleri”

⁹ Mustafa Akyol – Radikal gazetesi 2006/04/20 „Su Cilgin Kürtlerin hakkini vermeli”

¹⁰ Ayse Hür - Taraf gazetesi - Tarih defteri – 2009/05/24 „Agri daginda bir Kürt cumhuriyeti”

¹¹ Emin Karaca: Agri eteklerinde isyan, Bir kürt ayaklanmasının anatomisi, 3.baski. Karakutu yayınlari, 2003.,ISBN 9758685387

megtagadták az adózást, valamint a fiatalok besorozását a török hadseregbe. Atatürk folyamatos betegségei és politikából való kivonulása után az ország vezetését egykori fegyvertársa, Ismet İnönü vette át. İnönü politikai nézetei valamelyest eltértek Kemal Atatürkétől, ami a köztük fennálló viszony megromlását eredményezte.¹² İnönü, a dersimi esetek megtorlását követelte, ami három hadművelet indításával teljesült.¹³ A lázadás főbb vezetőit kivégezték, 11818 embert elhurcoltak. Az 1938 decemberéig tartó harcok során, David McDowell kutató szerint 40ezer, törökországi álláspontok szerint 13800 fő vesztette életét.¹⁴¹⁵

Az 1960. május 27-i katonai puccsig kijelenthető, hogy a kurd etnikum ellen egyfajta kulturális háttérbe szorítás ment végbe. A hatalom átvételt végrehajtó tisztek, főtisztek az országot irányító Demokrata Pártot egy kurdisztáni kormány megalakításának szándékával is gyanúsították. A puccs végrehajtása után 4 nappal, az ország dél-keleti részéből kiválasztott 485 ártatlan kurd törzsi vezetőt és földesurat Sivas városába, egy gyűjtő táborba küldtek. A már korábban emlegetett híres kurd felkelő, Seyh Sait unokája Abdülmelik Firat az emlékirataiban megírta, hogy a katonai puccsot végrehajtó Cemal Gürsel tábornok, a kurdok újabb felkeléseitől félve, elkészített egy 2500 értelmiségi és előkelő kurd kivégzését tartalmazó előterjesztést, melyet az állami szervek elutasítottak és helyette 50 fő bebörtönzését rendelték el. 1960. október 19-én a sivasi tábort kiürítették, de 55 földesurat több nyugat-törökországi városba hurcoltak, azzal az indokkal, hogy támogatják a katonai hatalom által nem kívánatosá vált Demokrata Pártot. A hatalomra került katonai diktatúra több változtatást hajtott végre az Atatürk által 1924-ben lefektetett alkotmányban, melyek egyike, a 3. pont eredeti formájában így szólt:

„Az uralom kikötés és feltétel nélkül a népé.” Ezt a diktatúra kiegészítette a török szóval, mely esetünkben a népcsoportra utal. Az alkotmány 3. pontja átírás után így szólt:

„Az uralom kikötés és feltétel nélkül a Török népé.”¹⁶

Az 1960-tól 1987-ig tartó több katonai hatalomátvétel és irányítás után a Török Köztársaság, Atatürk által lefektetett demokratikus alapjai azonban újra visszatértek, az országban található kisebbségek ugyanolyan jogokkal bírtak, mint a törökök, sem az oktatásban, sem a politikai vagy gazdasági életben nem voltak korlátozva. Ezt bizonyítja az, hogy számos tudós, orvos, politikus és egyéb közéleti személyiség került ki a kurd származásúak közül. Legjobb példa erre a mai napig egyik legjobban tisztelt volt köztársasági elnök és miniszterelnök, Turgut Özal személye, akinek részben kurd felmenői voltak. Ezekben az évtizedekben megalakult, török nacionalizmuson alapuló Szürke Farkasok mozgalom egyik oszlopos, kurd etnikumú tagja, Samet Karakus, az Ülkücüler(Nacionalisták) című dokumentumfilmben kijelenti, hogy a török-kurd megkülönböztetéssel először a börtönben szembesült, amikor is az egyik

¹² Hilmi Yavuz – Zaman Gazetesi – 2010/05/09 – „Atatürkle İnönünün arasi neden acildi?”

¹³ http://www.sabah.com.tr/Yazarlar/yukselir/2009/11/18/dersim_katliaminin_emrini_kim_verdi_ataturk_mu_inonu_mu - 2014/04/27

¹⁴ McDowall, David: A modern history of the Kurds. I.B.Tauris, 2004. május, ISBN: 1850434166, 209.oldal

¹⁵ Yasar Taskin Koc – Star Gazetesi – 2012/01/11 – „Dersimdeki cocuk katliaminin belgeleri”

¹⁶ Celal Tahir – Turquie diplomatique/42.sayi – „Türkiyeyi Denetim Altina alanlar kimlerdir?”

börtönőr megkérdezte tőle, hogy kurd létére mit keres a török nacionalistákkal egy szervezetben.¹⁷

Fiatalkorában szélsőbaloldali eszméket magába szívó, aktivista Abdullah Öcalan és az őt körülvevő szellemi holdudvar 1978. október 27-én alakította meg a Kurdisztáni Munkáspártot (Partiye Karkeren Kurdistanê, továbbiakban PKK). Öcalan 1948-ban született Sanliurfában, az Eufrátesz folyó melletti, egy, a szíriai határhoz közel fekvő faluban. Középiskolát a fővárosban, Ankarában végezte el. 1971-ben nyert felvételt az isztambuli egyetem jogi karára, de innen átiratkozott egy ankarai egyetemre, politológiát hallgatni. A kényes témákat feldolgozó, és Öcalant elsőként Libanonban meginterjúvoló híres török újságíró¹⁸, Mehmet Ali Birandnak elmondott történetben a PKK vezér azt nyilatkozta, hogy 1970-ig a török nacionalizmussal szimpatizált és A szocializmus ábécéje című könyv elolvasása után lettek kommunista nézetei. Az egyetemen történő szélsőbaloldali tüntetéseken, török kommunista hallgatókkal együtt skandálta, a „Független Törökországot” szlogent. 1972. április 8-án politikai szerepvállalása miatt 7 hónapra bebörtönözték és a cellájában töltött idő alatt lett a kurd szocializmus elkötelezettje. Ekkor fogalmazódott meg benne a független kommunista kurd állam megteremtésének terve. Szabadulása után, maga mellé gyűjtötte a vele hasonló ideológiákat valló, főként sorkatonai szolgálatot megtagadó kurd szimpatizánsokat és megkezdte az őt egyre nagyobb számban követő aktivisták felfegyverzését, milicistává való nevelését.¹⁹ Szervezetének Licében való megalakulása után egy évvel hajtották végre első fegyveres támadásukat a PKK színeiben, Sanliurfa parlamenti képviselőjének háza ellen. A merényletben a politikus 8 éves fia vesztette életét. A MIT(Milli Istihbarat Teskilati/Nemzeti Hírszerző Ügynökség) ekkortól egyre nagyobb hangsúlyt fektetett a PKK vezetőjének kutatására és elfogására. Öcalan, érezve magán a titkosszolgálati nyomást, 1979 júliusában Szíriába szökött, és onnan folytatta szervezetének irányítását. Libanonban megalakította annak kiképző táborait, ahol gerilla harcászatra képezték a terrorszervezet tagjait. A leendő tagok toborzása alapvetően törökországi és szíriai kurd falvakban történik. A toborzottak közül sokan a szervezet propagandájának és ígéreteinek bedőlve csatlakozik, de jelentős az olyanok gerillává válása is, akiket erőszakkal gyermekkorukban a hegyekbe hurcoltak és itt nagymértékű agymosásnak alávetve fogtak fegyvert ártatlanokra. Megalakulása után, 5 éven keresztül szinte háborítatlanul erősödött a szervezet, ami 1984. augusztus 15-én az első török katonák elleni támadáshoz vezetett. Ekkor egyszerre támadták meg Siirt és Hakkari körzetben a Jandarma(Belügyminisztérium alá rendelt katonai szerv,²⁰ továbbiakban „Jandarma”) épületeit, ahol 2 közkatona, 1 altiszt és 1 tiszt vesztette életét.²¹

Abdullah Öcalan, erejének stabilizálása után kiterjesztette az erőszakos cselekményeket olyan falvakban élőkre is, akik nem támogatták az ügyüket. 1987-től 1990-ig tartó időszakban 97 civilt, köztük 36 gyereket öltek meg különböző településeken. A szervezet vezetőjének

¹⁷ Halil Sari – 2012/04/06 –, „Ülkücüler Belgeseli”

¹⁸ <http://www.mehmetlibirand.com.tr/hayatim.asp> - 2014/04/27

¹⁹ <http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=1134> - 2014/04/27

²⁰ <http://www.jandarma.gov.tr/genel/gorevi.htm> - 2014/04/27

²¹ Doc.Dr. Ihsan Bal & Emre Özkan – Uluslararası Stratejik Araştırmalar Kurumu – Dünyaда önemli olaylar kronolojisi – „Terör örgütü kronolojisi”

szájából gyakran hangzott el az a mondat, hogy „gyilkoljunk, hogy megismerést szerezzünk”. A vallást is semmibe véve folytatták tovább erőszakos kampányukat, melyet egy 1992-ben elkövetett támadás is bizonyít, amikor egy mecsetben imádkozókat támadtak meg, ekkor 10 ember vesztette életét. Ezekben az időkben számos, velük nem egy utat járó falvat próbáltak lakatlanná tenni azért, hogy házakat gyújtottak fel és kivégzéseket hajtottak végre ártatlan embereken. A támadások ellen már az állam által megszervezett Gecici köy korucusu (Ideiglenes falu védelmezők, továbbá faluvédők) intézménye sem tudott megfelelő védelmet nyújtani a települések lakossága számára. A falvakból önkéntesen jelentkezőket végül az állam fegyverezte fel, hogy segítsék a katonaság munkáját és képesek legyenek ellenállást tanúsítani a terroristákkal szemben. Ezeknek a személyeknek azonban a többsége kettős szerepet vállalt, azaz hol a katonaságot segítette, hol pedig a PKK-t. 1997-ig összesen 23817 faluvédőt kellett az államnak leszerelni, mert kiderült róluk, hogy a PKK-t segítik vagy csempészésre használják a megkapott tisztséget.²²

A folyamatos katonai beavatkozások meggyengítették a terrrorszervezetet a török határokon belül. Bár Öcalan 1998-ban a PKK visszaszorulása miatt tűzszünetet rendelt el, politikai nyomásra október 9-én mégis kiutasították Szíriából. 1999. február 15-én elfogták Kenyában, a görög nagykövetségen, dél-ciprusi útlevéllal. A török különleges műveleti erők másnap Törökországba szállították és az Imrali szigeten kialakított speciális börtönbe zárták. Következő lépésként bíróság elé állították, ahol halálbüntetésre ítélték. Ez alatt a PKK az észak-iraki bázisokon öngyilkos merénylőket képezett ki, ezzel is nyomást kívánva gyakorolni a török kormányra abból a célból, hogy Öcalan kivégzését ne hajtsák végre. A kurd vezető eközben elrendelte a PKK-nak, hogy a török határokon túlra húzódjanak, és ne folytassanak fegyveres ellenállást a határokon belül. Törökország az Európai Unió elvárásainak megfelelően eltörölte a halálos ítéletet, ezért Öcalan életfogytiglani szabadságvesztést kapott Imrali szigeten, ahol egyedül raboskodott 10 éven keresztül.²³

Ez alatt a 10 év alatt a PKK nagy átalakulásokon ment keresztül, mind politikai téren, mind pedig struktúrájában egy másfajta szervezet alakult ki. Öcalan megmaradt a szervezet legfőbb vezetőjének és atyjának, de elfogásával fellelegezhetek parancsnokai, hiszen gyakoriak voltak az általa megparancsolt csoporton belüli kivégzések, sztálini „vérátömlesztések”.²⁴

Az 1993-tól 1996-ig tartó intervallumban folyamatosan csökkent a PKK létszáma és táborainak száma. Számos kisebb-nagyobb hadműveletet indítottak ellenük Osman Pamukoglu dandártábornok vezetésével, aki új szemléletével folyamatos menekülésre kényszerítette a gerillákat. A Pasa jelzővel illetett tábornok szakított az addigi „ütünk, ha ütnek” stratégiával és a hagyományos háborúkra jellemző, kezdeményező és a meglepetés erejével támadó, hatásos harcmodort követelt meg a beosztottaitól, aminek eredményeként számos elismerésben és kitüntetésben részesítették. A sikeres hadműveletek során felére

²² Radikal Gazetesi – 2006/07/27 – „21 Yilda 5 Bin Köy Korucusu suca karismis”

²³ <http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=1134> - 2014/04/27

²⁴ Aktif Haber – Cihan – 2013/01/21 – „PKKnin kan donduran ic infazlari!”

csökkent a kurd gerillák száma és mivel, hogy a török hadsereg műveletei a határokon túlra is nyúltak, az utánpótlás is nehezebbé vált a PKK számára.²⁵²⁶

A dolgozatban kifejtendő hadműveletek közül az utolsón kívül mindet ő irányította. A hadműveletek főként Pamukoglu és a beosztottai nyilatkozatai alapján kerülnek bemutatásra.

²⁵ Serdar Akinan – 2007 – Kan Uykusu Belgeseli

²⁶ <http://politikasuzgeci.blogspot.hu/2011/05/engin-alan-pasa-efsanesi.html> - 2014/04/27

Sündisznó hadművelet

1993. augusztus 13-19.

A PKK terrrorszervezet 1993-ra már úgy megerősödött, hogy akár bizonyos falvak, községek és városok életét is képes volt több órára meg bénítani azzal, hogy a ki és bevezető utakat lezárta, és ezekben a helységeken kijárási tilalmat vezetett be.²⁷ A török gazdaság visszaesése és az ország dél-keleti régiójának elmaradottsága kedvezett a PKK-nak, hiszen egyre nagyobb támogatóra lelt a nép körében is. A falvak lakossága, a katonai támaszpontok ellen elkövetett támadások, valamint merényletek annak a tudatnak a kialakulását eredményezte nép körében, hogy a gerillák nem állnak messze a céljuktól, és képesek a biztonsági szerveket kiszorítani az adott térségből.

A török kormány észlelve a fenti tényt, valamint hogy a titkosszolgálati intézkedései nem vezettek sikerre és hogy a régióban mekkora teret nyert a terror, elhatározta, hogy szabad utat ad a PKK elleni katonai műveleteknek.²⁸

A hadművelet célja elsőként az volt, hogy a PKK egyik legnagyobb bázisát megsemmisítsék, majd ezután a többi gerillatáborra támadva, könnyebben célba tudják venni a főként az Irakkal határos területen és az észak-iraki hegyekben megtalálható terrorista csoportokat. A bevetés helyszínéül, az iraki határ mentén és az iráni határtól csupán 100km-re elterülő Ikiyaka hegységet jelölték ki, ahol az egyik fontos PKK tábor helyezkedett el. A török hadsereg korábban is állomásoztatott egységeket és alegységeket a hegység környékén, melyek közül a legjelentősebbek a 190km-re található, gerillák elleni harcban tapasztalt cukurcai 10.Jandarma Határőr Század és a 80km-re található 34.Jandarma Határőr Dandár voltak.^{29 30} Ez a nagyszámú katonai erő szétszórtan helyezkedett el a célterület környékén, de közvetlen közelében nem volt komolyabb létszámú mozgósításra alkalmas állomány. Pamukoglu tábornok szerint a felsorolt katonai alakulatok– távolságuk, létszámuk és nem offenzív jellegük miatt – alkalmatlanok lettek volna, egy ilyen, hegyi terepviszonyok közötti művelet végrehajtásához. Így Pamukoglu pasa, a hakkari-i Hegyi Kommandó Dandár(Hakkari Dag ve Komando Tugayi), parancsnokává való kinevezése után elkezdődtek az előkészületek. Ez, az azóta török közvélemény és társadalom számára híressé vált alakulat, 1984-ben zászlóaljként szerepelt a hadrendben, majd a Siverekből, Boluból, Vanból és Yükekóvából ide vezényelt kommandós egységekkel kiegészülve vált dandárrá.³¹

1993. augusztus 13-án a dandár zászlóaljai szétbontakoztak a hegység körül, és megindították támadásukat a PKK ellen. Első tűzváltásba a Serhat Karadeniz őrnagy által vezetett zászlóalj katonái kerültek, amivel nagy meglepetést okoztak a gerillák körében, akik menekülőre

²⁷ Doc.Dr.Ihsan Bal &Emre Özkan – Uluslararası Stratejik Arastirmalar Kurumu – Dünyada önemli olaylar kronolijisi – „Terör örgütü kronolijisi”

²⁸ <http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=1134> – 2014/04/27

²⁹ <http://www.sabah.com.tr/Gundem/2011/10/16/cumhurbaskani-gul-us-bolgelerinde> - 2014/04/27

³⁰ Kalkan Ersin – „Bir zamanların savascı tugayı şimdi öğretmen” – Hürriyet gazetesini – 2004/03/13

³¹ Pamukoglu, Osman:Unutulanlar disinda yeni bir sey yok.Inkilap Kitabevi Kiadó, 2004.,ISBN:9751022541,18.oldal – 20.oldal

fogták, de visszavonulásuk során beleütköztek az ellenük felvonuló további zászlóaljakkal. A terrorszervezet tagjai észelve azt a tényt, hogy körül vannak véve, megpróbálták saját állásaikat megtartani. Sötétedés után a PKK-sok az általuk gyengének ítélt pontokon kitörést kíséreltek meg. Miután sikerült nekik átjutni a kitűzött helyeken, tovább indultak a hegység lába felé, nem számítva arra, hogy a bekerítés több gyűrűben történt meg. Összecaptak tehát a második gyűrűben található zászlóalj katonáival, akik felmorzsolták a menekülők túlnyomó többségét. A PKK-sok közül csak páran tudtak tovább haladni, de végül őket is csapdába ejtették a harmadik vonalban felállított török katonák.³²

Másnap a török vezérkari főnök egy megbeszélésre magához rendelte Osman pasát, aki helikopterrel az iráni határ közelében fekvő Yüsekovába ment. Az ottani PKK osztagok, értesülvén az Ikiyaka hegységben történő hadműveletről, több állami intézményt beleértve a katonai barakkokat is megtámadtak. Osman pasa későbbi nyilatkozataiban arról számolt be, hogy az autóutaktól kezdve a háztetőkig bezárólag, 86 terrorista lövést számolt meg a yüsekovai laktanya körül. A laktanyán kívül, a helyi rendőrsöt, közigazgatási intézményeket és a Jandarma támaszpontjait is golyózápor alá vették a terroristák.³³

Ezzel az eseménnyel párhuzamosan, a katonai vezetés a Sündisznó hadműveletet augusztus 19-én sikeresnek nyilvánítva lezárta. A hadművelet során 6 nap alatt közel 400 PKK-s gerilla esett áldozatul a hakkari-i dandár offenzívájának.³⁴³⁵

³² Serdar Akinan – 2007 – Kan Uykusu Belgeseli

³³ Milliyet arşiv – 1993.07.19 –1. oldal

³⁴ Serdar Akinan – 2007 – Kan Uykusu Belgeseli

³⁵ <http://www.bianet.org/biamag/biamag/141016-bir-gazetecinin-les-hayalleri-2014/04/27>

Balkaya hadművelet

1993. szeptember 23-26.

Az Ikiyaka hegységben végrehajtott művelet eredményeinek és a yüksekovai támadás okainak elemzése után, a török hadsereg vezetése egy újabb támadó hadművelet indítását határozta el. A hírszerzés jelentései alapján, az iraki határnál csúcsosodó Balkaya hegyen, egy, az ikiyakaihoz hasonló méretű PKK-s tábor jelenlétére derült fény. A tábor területe a földrajzi és a közigazgatási határok elhelyezkedése miatt egy roppant kritikus területnek számít napjainkban is.³⁶

A fent említett, 2487 méter magas, vulkanikus eredetű hegy az iraki határokhoz ék alakban benyúló, Semdinli körzet délnyugati részén helyezkedik el. Környékén csak falvak találhatóak, mint például a Derecik, Ortaklar és a Gelisen.³⁷ Számos laktanya helyezkedik el a Semdinli körzetben, melyekben az ott állomásozó török katonák az elmúlt két évtizedben gyakran estek áldozatul a kurd terrornak. A török katonai vezetők egyre kevésbé tudták ezeket a területeket irányítani, mely így a PKK és a kábítószér-csempészet melegágyává váló gerilla támaszpontok helyszínévé válhatott. A bázisok megtámadása tehát létkérdéssé vált.³⁸

A hadművelet megkezdéséhez szükséges katonai protokoll elvégzése után, Osman pasa szeptember 23-án éjjel a helyszínre küldte az egységeit, és a Sündisznó hadműveletben sikeresen alkalmazott gyűrűs alakzatokban, bekerítettette a hegyet. A zászlóaljak ilyen fajta elhelyezése az adott területen azt eredményezte, hogy a török hadsereg katonái az éjszaka folyamán kénytelenek voltak átlépni az iraki határt, ugyanis a hegy egy részét csak Irakból lehet megközelíteni. A tábornok a gerillák táborát egy igazi erődként írta le. Ezt a megállapítást az egyik zászlóalj parancsnoka, Serhat Karadeniz őrnagy is igazolta nyilatkozataiban, melyekbe kiemelte, hogy az erőd falai 300méteresek voltak, és csupán néhány bejáratnál rendelkeztek. Az őrnagy zászlóalja akkor került tűz alá, amikor a katonák megpróbáltak bejutni az egyik kapun. Mialatt az erődítmény lőállásaiból golyózápor zúdult, a parancsnokok ráeszméltek arra a tényre, hogy nagy veszteség nélkül lehetetlen bejutni az erődítmény falain belülre, ezért tüzérségi támogatást kértek. A tüzérség pontos találatainak köszönhetően, a török csapatok előrenyomulása könnyebbé vált, és sikerült bejutniuk a tábor belsejébe. A bejutott zászlóalj katonái az éjszaka folyamán végrehajtott hosszú előkészület, menet és a fegyveres összecsapás okozta fáradtságuk miatt megálltak az előrenyomulással, és pihenőt tartottak. A beálló szünetet kihasználva a menekülésbe kezdett gerillaharcosok Irak felé indultak, azt gondolván, hogy a török hadsereg katonái nem léphettek iraki területre, azonban szembetalálták magukat az ott ellenségre váró török zászlóaljalegységeivel.³⁹

A szeptember 26-án véget érő hadművelet során a PKK komoly logisztikai és létszámbeli veszteséget könyvelhetett el a balkayai erőd elvesztése miatt, viszont nagy fontossággal bírt az is, hogy a gerilláknak a későbbiekben számolniuk kellett azzal, hogy többé nem védettek a

³⁶Baransu Mehmet – Taraf Gazetesi – 2012/08/26 – „Semdinlide stratejik savas”

³⁷<http://www.haritatr.com/harita/Balkaya/82386> 2014/03/02

³⁸Cilingir Hasan – Zaman Gazetesi – 2014/01/31 – „Emniyetten, PKK’nin sasirtici uyusturucu raporu”

³⁹Serdar Akinan – 2007 – Kan Uykusu Belgeseli

határokon túl, amely pszichológiai nyomással járt a határok menti hegyekben állomásozó fegyveresek számára.⁴⁰

⁴⁰SerdarAkinan – 2007 – Kan UykusuBelgeseli

Mezi Karyaderi hadművelet

1993. október 6-13.

A balkayai erőd bevétele kiváló védettsége, és nagy létszáma miatt vízvázasztó jelentőséggel bírt Pamukoglu számára, aki felbuzdulva azon, hogy átléphette az iraki határt, tovább kívánta folytatni hadjáratát az észak-iraki PKK támaszpontok ellen. A tábornok 1993. szeptember 28-án éjszaka összehívta a közelben állomásozó hírszerzési irodák vezetőit, és kijelölték következő célpontként az Irakban található Mezi Karyaderi, vagy másik nevén, az Avasin tábort. A hadművelet idejét október 5. éjjelére tűzték ki, és elhatározták, hogy légi támogatás nélkül fogják végrehajtani a támadást. Véleményem szerint, erre azért lehetett szükség, hogy minél kisebb feltűnéssel tudják végrehajtani a műveletet, valamint hogy meglepetésszerűen támadhassák meg a PKK tábort. Rövid idő leforgása alatt – csupán 2 óra- elkészült hadműveleti terv végrehajtására 6 nap múlva érkezett meg az engedély Diyarbakirból, amihez csatoltan roppant fontos információkat kapott a hakkari-i parancsnokság. Ezek az információk a törökbarát iraki kurd vezér, Barzani irányítása alatt álló pesmerga bázisokról szóltak.⁴¹

A pesmergák egykoron heves harcokat vívtak a szovjet terjeszkedés, majd az iraki kormány ellen az autonómiájuk megszerzéséért. Az idősebb Barzani vezetésével alakult szabadságharcos sereg hangsúlyos támogatást élvezett az amerikai kormánytól, és annak haderejétől: az amerikaiak által biztosított felszerelésükkel megvalósított kiképzésük után modern, erős, és félelmetes katonai erőt hoztak létre. Az amerikai támogatást bizonyítja az is, hogy az első Öböl-háború után az amerikaiak 7500 pesmergát menekítettek ki Irakból, a csendes óceáni Guam szigetén található bázisba.⁴²⁴³

A diyarbakiri parancsnokságról érkezett dokumentum arról adott információt, hogy Osman pasa katonái támogatást fognak kapni a Meszúd Barzani vezette pesmergáktól, ugyanis a török határ menti pesmerga bázisokat a török kormány anyagi támogatásával építették ki, sőt az itt állomásozó harcosok fizetését, étkeztetését, anyagellátását, vagyis a logisztikai hátterét is a török kormány finanszírozta.⁴⁴⁴⁵

A hegyi kommandós egység 5 alegységre felbontva október 5-én járművekkel közelítette meg az iraki határt. Ezután teljes rádió csenddel, a 3500 török kommandós iraki területre lépett, hogy a pesmergák támogatásával megsemmisítsék a PKK harcosokat. A török oldalon elhelyezkedő Hakantepe határőr támaszponton állomásozó Pamukoglu tábornok és a hadművelet vezetői az első üzenetet 02:30kor, az egyik zászlóaljzat vezető Selahattin őrnagytól kapták meg. A rádióból kapott üzenet így szólt:

„Parancsnok úr, Barzani bázisaiból tüzelnek ránk. Mit óhajt, mit tegyünk?”

⁴¹Serdar Akinan – 2007 – Kan Uykusu Belgeseli

⁴²<http://pesmerge.nedir.com/> - 2014/04/03

⁴³Berberoglu Enis – Hürriyet Gazetesi – 1997/10/07 – „Esrarengiz Bay Bob'un kimligi”

⁴⁴<http://oncevatandergisi.blogcu.com/barzani-nin-kallesligi-belgelendi/661562> - 2014/04/03

⁴⁵Fatih Altayli – Teketek programi – 2012/09/07 – „Osman Pamukoglu”

A tábornokot nagyon megdöbbentette ez a hír, és kiadta az egyértelmű parancsot a tüzelés viszonzására. Miután a török katonák bevették a korábban barátinak vélt bázist, egy újabb üzenet megerősítette, hogy pesmergáknak nyoma sincs, és akik tüzet nyitottak a török katonákra, azok PKK-sok voltak. A helyszínen talált dokumentumok alapján megállapítást nyert, hogy a PKK már másfél éve állomásozott ezekben a bázisokban. A kommandós alegységek annak érdekében, hogy a tervezett időben elérjék az Avasin táborn, tovább folytatták útjukat.⁴⁶

Mezi-Karyaderi elérése után megindították az offenzívát a tábor ellen, ahol viszont a katonák nagyon csekély ellenállásba ütköztek: ahol több száz gerillával való ütközetre számítottak, csupán egy századnyi harcossal találták szembe magukat, és rövid idő alatt elfoglalták a táborn. A táborban jelentős mennyiségű élelmezési anyagot találtak, török cégek címkézéseivel. Pamukoglut és a hadműveletben részt vett többi katonát a vártnál sokkal gyengébb ellenállás és a felderített török logisztikai támogatás megdöbbentette. A nagy rejtélyre a válasz 4 hónap múlva, 1994 januárjában került napvilágra, amikor is Cukurcában, két tinédzser korú gerilla lány megadta magát a török hadsereg katonáinak. A kihallgatásukon részt vett személyesen Pamukoglu tábornok is. Ennek során elhangzott, hogy korábban a fent említett és az avasini táborban is állomásoztak a gerilla lányok. Osman pasa -,amikor mi megtámadtuk a táborn, ott voltatok?"- kérdésére a gerillák válasza ez volt: -,Igen ott voltunk, és értesítettük minket arról, hogy jönnek a katonák." A teremben lévők megdermedtek, hiszen az információ csak saját soraikból kerülhetett ki. A török tisztek tovább folytatták a hosszú kérdezősködést, melynek során a foglyok fontos információkat árultak el: a két lány elmondása szerint már 3 nappal a török kommandósok érkezése előtt átcsoportosították az alakulatukat. A 220 fős gerilla csoport átkelt a kis-Zap folyón, tulajdonképpen erőit megőrizve menekült el a török katonák elől. Osman pasa későbbi nyilatkozataiban arra is kitért, hogy a két lány bevallotta: a barátinak hitt Barzani ankarai képviselője értesítette őket a török csapatok érkezéséről.⁴⁷⁴⁸

⁴⁶Serdar Akinan – 2007 – Kan Uykusu Belgeseli

⁴⁷Özkök Ertugrul – Hürriyet Gazetesi – 2003/11/26

⁴⁸<http://oncevatandergisi.blogcu.com/barzani-nin-kallesligi-belgelendi/661562> - 2014/04/03

Kato – Sötét hegy hadművelet

1994. január 10-15.

A Török Fegyveres Erők parancsnokai között köztudott volt, hogy a PKK általában a téli időszakban, legfőbbképpen januárban, átcsoportosítja erőinek nagy részét az iraki határokon túlra. Ez egy fajta „rutin eljárás” volt a gerilla szervezet részéről. Annak érdekében, hogy a szervezet befolyása ne redukálódjon nullára, a török területen maradó állományt a Sirnak, Beytüssebap körzetében elterülő Kato, magyarul a Sötét-hegyen vonták össze egy táborban. A török erők parancsnoka, Osman pasa ezért úgy gondolta, hogy ez egy remek alkalom arra, hogy újabb lépést tegyen meg a PKK Törökországból való kiűzéséhez.⁴⁹

Januárban a tervezett hadművelet terepét sok helyen 1 méteres hó fedte, sőt a havazás is folyamatos volt. A szélsőséges időjárási és terepviszonyok ellenére, január 10-én a Kato-hegyet délről a Yüksekova Hegyi Kommandó Dandár, és a Jandarma Kommandó Dandár katonái, keletről és északról pedig a 2. Hegyi Kommandó Dandár parancsnoksága alá tartozó, Jandarma Különleges Erők (Jandarma Özel Harekat) katonái vették körbe. A hegy csúcsa felé irányuló offenzívában csak a különleges erők katonái vettek részt, a többiek az állásaikban maradván zárták gyűrűbe a PKK-sokat. A hadműveletben részt vett Vahap Özkan nyugalmazott ezredes is, akinek fő feladata az volt, hogy katonáival berendezkedve a hegy déli részén, megállítsa az Irak felé menekülő gerillaharcosokat. Vahap Özkan azt nyilatkozta, hogy pontosan ismerték azokat a helyeket, ahonnan várható volt a gerillák menekülése. Amint a katonák megtámadták a PKK táborát, a menekülők ezeket a fentebb említett pontokat célozták meg, és ahhoz, hogy utat törhessenek maguknak tűz alá vették Özkan ezredes csapatainak állásait. Pamukoglu azért, hogy semlegesítse a hegy tetején tüzelő PKK-s gerillákat, minél előbb helikopteres deszant alegységet juttatott fel a hegycsúcsra. A célhoz irányított katonák már az érkezésük pillanatában 25, fedezékből tüzelő PKK-ssal találták szembe magukat. A gerillákat azonban szinte sokkolta a helikopterből rájuk zúduló török katonák látványa, ezért az elsütő billentyűk meghúzására sem voltak képesek. Véleményem szerint az Osman pasa által itt alkalmazott meglepetésszerű, bekerítő elfogó taktika bizonyította ennek az eljárásnak a helyességét az aszimmetrikus hadviselésben. Az éjszakai sötétben kezdődő hegyi harcok majd 24 órát vettek igénybe, de a keresés-kutatási feladatokat, valamint a Sirnak felé menekülő PKK tagok üldözése egészen január 15-ig tartott.⁵⁰⁵¹

A hadművelet végeredménye egy egész, a PKK által uralt hegy gerilláktól való megtisztítása volt. A harcok utána török katonák találtak négy barlangot is, melyeket a gerillák parancsnokságként, illetve elhelyezési körletként használtak. Összesen 3 géppuska, 64 gépkarabély, 5 gránátvető és nagyszámú kézigránát, lőszer, valamint szervezeti dokumentum került lefoglalásra. A török oldal 1 kommandós veszteséget szenvedett, míg a Milliyet nevű

⁴⁹Serdar Akinan – 2007 – Kan Uykusu Belgeseli

⁵⁰Pamukoglu, Osman:Unutulanlar disinda yeni birsey yok.Inkilap Kitabevi Kiadó, 2004.,ISBN:9751022541,168oldal – 174.oldal

⁵¹<http://www.turktoresi.com/viewtopic.php?f=142&t=3139> – 2014/04/16

török lap szerint, a hadművelet során 62 gerilla vesztette életét.⁵²⁵³⁵⁴ A Kato-hegyen zajló művelet után január 28-án az egykoron Öcalan⁵⁵ testvérének parancsnoksága alatt álló Zeli tábor elleni légi hadműveletet hajtottak végre, ahol további 100 PKK holttestről számoltak be a török források.⁵⁶⁵⁷

⁵²Milliyet arşiv – 1994.01.12 – 27.oldal

⁵³Milliyet arşiv – 1994.01.13 – 25.oldal

⁵⁴Milliyet arşiv – 1994.01.14 – 29.oldal

⁵⁵<http://gundem.bugun.com.tr/aciklayip-da-yuz-goz-olmanin--haberi/49006> - 2014/04/16

⁵⁶<http://www.cnnturk.com/2008/turkiye/02/22/sinir.otesi.operasyonlar.1983te.basladi/430959.0/> - 2014/04/16

⁵⁷<http://www.aljazeera.com.tr/haber/tsknin-sinir-otesi-operasyonlari> - 2014/04/16

Sárkány hadművelet

1994. március 19.-április 26.

A véletlennek köszönhető, hogy a hadművelet időpontját a PKK 1994. március és április között Észak-Irakban szervezett Dél-Kurdisztán Koordinációs Konferenciája keresztelte. Ezen a terrrorszervezet számára kiemelkedően fontos gyűlésen, 459 PKK vezető és előljáró volt jelen. Pamukoglu-t az újabb hadművelet indítására az sarkallta, hogy a gerillák az időjárási viszonyok javulásával, április-májusi hónapokban kezdtek visszaszivárogni Törökország területére. Ennek megakadályozására, több, de ugyanazon a vidéken elterülő tábor megsemmisítését tűzte ki célul. A hadművelet során több mint 550 gerilla, és 60 török katona esett el, valamint 185 török katona megsebesült.⁵⁸⁵⁹

Miután a Van városában található 4. Hegyi Kommandó Zászlóalj átcsoportosult az iraki határnál lévő Üzümlübe, a hadműveletet Osman pasához megszokott taktikával kezdték el, azaz a török csapatok éjszaka villámgyorsan gyalogosan, valamint AH-1 Cobra típusú helikopterekkel átlépték az iraki határt és bekerítették a tábor komplexumot. A tábor Cukurcától délre, a Zap folyó közelében egy völgyben helyezkedett el, amit magas dombok és hegycsúcsok vettek körül. Első körben a helyszín déli részére 40 fő, északi részére egy bizonyos Ibrahim százados vezetésével 100 fő deszantolt. A Serhat Karadeniz őrnagy által vezetett zászlóaljat a tábor keleti részére vezényelték, hogy majd innen megközelítve támadhassák meg a tábor. Ő, és az alegysége a PKK által Direnis tepe (magyarul: Ellenállás-domb) néven emlegetett magaslat felé vette az irányt, amely ezt az elnevezést annak köszönhetette, hogy eddig senkinek sem sikerült a PKK-t onnan elűznie. Ezen a „bevehetetlen” dombon elhelyezkedő gerillaharcosokat az őrnagy katonái 3 óra alatt likvidálták, és sikerült biztonságban áthaladniuk a területen.⁶⁰

Bár másfél óra leforgása alatt 6 helikoptert is repülésképtelenné tettek a PKK-sok, ekkor már azonban a tervezett csapatok nagy részének, mintegy 1500 katonának sikerült eljutni a kijelölt pontokra. A fentiekén kívül még egy helikopter, a török pilóta saját hibájából már a hadművelet kezdeti szakaszán harcképtelenné vált. Minden pontnál, ahová a katonák érkeztek szinte már azonnal megtörtént a harc felvétele az ellenséggel. Hakkari Yükekóvában található Yesiltas támaszpontból elsőként – 3 felszállással kiküldött – Ibrahim százados alegysége érkezett.⁶¹ A század egy része a helikopterek támogatásának hiányában, elzárva maradt a helyszínen, ahol kitették őket. A gerillák kihasználva az alkalmat, körbe vették a magukra maradt 60-70 főnyi katonát a századparancsnokkal együtt, akik egész éjszaka harcoltak az életükért. Vahap Özkan, az esetet az alábbi nyilatkozatával írta le:

⁵⁸<http://fotoanaliz.hurriyet.com.tr/galeridetay/6755/4369/2/iste-sinir-otesi-harekatlarin-sonuclari> - 2014/04/23

⁵⁹Serdar Akinan – 2007 – Kan Uykusu Belgeseli

⁶⁰Pamukoglu, Osman: Unutulan lardisinda yeni birsey yok. Inkilap Kitabevi Kiadó, 2004., ISBN: 9751022541, 205. oldal – 208. oldal

⁶¹Pamukoglu, Osman: Unutulan lardisinda yeni birsey yok. Inkilap Kitabevi Kiadó, 2004., ISBN: 9751022541, 205. oldal – 206. oldal

*„Lehetetlen volt, hogy bármit tehessünk az érdekükben... egyetlen dolog, amit tudtunk nyújtani az a biztatás volt. Életem leghosszabb éjszakája volt...”*Másnap reggel a muníciójukat beosztva harcoló katonáknak mégis sikerült kitörniük egy olyan helyre, ahova biztonságban leszállhattak az újabb helikopterek, melyek a felmentő csapatokat szállították.⁶²

A fenti események közben Osman pasa, aki a hadművelet vezetésével volt elfoglalva, kapott egy hírt rádión arról, hogy sürgősen beszélni kíván vele az akkori vezérkari főnök, Dogan Güres vezérezredes. Osman tábornok miután megkapta az üzenetet, azonnal visszament a parancsnokságra, ahol személyesen hívta fel az ankarai Török Fegyveres Erők parancsnokságát. A vezérkari főnök beszélgetésük során parancsba adta, hogy a hadműveletet függeszték fel. Arra az indokra hivatkozott, hogy az amerikaiak által használt törökországi Incirlik Légitámaszpontból felszállt két F-15 típusú amerikai vadászgép, amelyek a hadművelet helyszínétől mindössze 30-40 km-re, hibásan Mi-24-esnek azonosított két fegyvertelen US Army kötelékébe tartozó UH-60 Black Hawk helikoptert. Az amerikai pilóták a hibás azonosítás miatt lelőtték a helikoptereket. A két helikopter fedélzetén tizenhat amerikai, két brit, egy francia, valamint három török magas rendfokozatú és beosztású katona, valamint öt kurd vesztette életét. Félő volt, hogy esetleg más, a műveletekben résztvevő török repülőegységek is hasonló sorsra jutottak volna, ezért úgy gondolom, hogy ebben a kaotikus helyzetben Güres vezérezredes a török katonák és helikopterek biztonságának figyelembe vételével bölcs döntést hozott.⁶³

Pamukoglu tábornok végrehajtotta a parancsot, vagyis csak felfüggesztette a hadműveletet, azonban a katonákat nem vonta ki a térségből, csak az offenzívát két napra szüneteltette, de 48 óra elteltével újra támadásba lendült a PKK-sok ellen. A 2. és a 4. zászlóalj éjjel végrehajtott manőverrel megkerülte a tábort, és reggel 5-kor Dizenis tepére 600 kommandósból álló zászlóalj deszantolt. A gerillák, akik szembesülve a nagyszámú török erő érkezésével, rádión kapcsolatba léptek a völgyben található tábori parancsnokságukkal, információt várva a további teendőkről. Eközben a saját pozíciójukat megerősített török alegységek biztosították a folyamatosan érkező helikopterek leszállását, ezáltal elősegítve a további csapatok érkezését.⁶⁴

A hadművelet veszélyességét és a katonák bátorságát jól szemlélteti Nizamettin Tayfurlövész rajparancsnok visszaemlékezése: „...150 fős csoporttal találtuk szembe magunkat. A századparancsnok összehívta a rajparancsnokokat és kijelölt egy stratégiát. Elmondta nekünk, hogy a szemben található dombon van egy 150 fős csoport, és ezt a csoportot, hogy tűz alá vehessük meg kell bízni egy rajt, hogy a domb tövében található sziklás részen foglaljanak állást. Én vállaltam el a feladatot. Egy 60 méternyire elfekvő sziklás terepről volt szó, ahol a rajomnak fedezékbe bújva fedező tüzet kellett biztosítania... Ahogy a kijelölt terület felé igyekeztünk, a feladat adta izgalom miatt egy, a céltól távolabbi helyen találtuk magunkat. Akkor észleltük, hogy a PKK-sok körbe vettek minket. A harc kilenc és fél órán át

⁶²Serdar Akinan – 2007 – Kan Uykusu Belgeseli

⁶³Pamukoglu, Osman: Unutulanlar disinda yeni birsey yok. Inkilap Kitabevi Kiadó, 2004., ISBN:9751022541, 209. oldal – 211. oldal

⁶⁴Pamukoglu, Osman: Unutulanlar disinda yeni birsey yok. Inkilap Kitabevi Kiadó, 2004., ISBN:9751022541, 211. oldal – 213. oldal

tartott, és egyetlen katonám elvesztése nélkül sikerült kijönnünk onnan. Később tudtuk meg, hogy a századunkban már biztosra vették, hogy az egész raj odaveszett...”⁶⁵

A harcok végeztével a török hatóságok átkutatták a táborok raktárait, ahol a helikopter veszteséget okozó 12.7 mm-es szovjet gyártmányú DSK légvédelmi géppuskából összesen hét darabot találtak meg.⁶⁶

A hadműveletet a nagyszámú PKK veszteség miatt sikeresnek ítélték és visszavonták a török erőket. Az akkori PKK Hakkari körzet felelős parancsnoka Nizamettin Tas, a PKK Vizsgáló Bizottságának küldöttjelentésében így nyilatkozott a hadműveletről: „*Ebben a három hónapban felmutatott taktikán kívüli, praktikus műveletek miatt, Behdinan körzet nem tudta vezető szerepét megtartani. Az elszenvedett veszteségek végett a harcosokban morális gyengülés alakult ki. Emiatt nem jelent meg egy hadsereghez illő szabályokat, fegyelmet, és katonai magatartást magába foglaló egység. Fegyelmetlenség és rendetlenség alakult ki.*”⁶⁷

⁶⁵Serdar Akinan – 2007 – Kan Uykusu Belgeseli

⁶⁶Pamukoglu, Osman:Unutulanlar disinda yeni birsey yok.Inkilap Kitabevi Kiadó, 2004.,ISBN:9751022541,207.oldal – 208.oldal

⁶⁷Serdar Akinan – 2007 – Kan Uykusu Belgeseli

Hakurk hadművelet

1995. március 19. - április 26.

1994-ben Törökország határán belül a legfontosabb PKK támaszpontok, mint például a Balkaya, Ikiyaka és a Kato táborok, felszámolásra kerültek. Török Fegyveres Erők, a terrorszervezet török határ menti, észak-iraki táboraira is nagyfokú támadásokat mért. A PKK vezetősége ráeszmélve arra, hogy az iráni határ számukra sokkal biztonságosabb, itt alakították ki a mai napig is fennálló támaszpontjukat, ezáltal nagyobb befolyást szereztek Észak-Irak keleti oldalán. Hakkari lakossága is érezte már Pamukoglu által követett aktív katonai jelenlét eredményét, hiszen a vilajet biztonságosabbá vált. Amit bizonyít az, hogy például 1994. december, és 1995. január között egyetlen PKK által történt támadás, emberrablás, útonállás, vagy bármi más testi és anyagi fenyegetettség nem mutatkozott.⁶⁸

Hasan Kundakci, aki akkoriban a Diyarbakir Jandarma Bűnügyi osztály parancsnoka volt, meglátogatta 1995. januárjában a hakkari-i hegyi kommandó dandár laktanyáját.⁶⁹

Kundakci pasa, Pamukogluhoz hasonlóan a kor és a konfliktus egyik legmeghatározóbb személyisége volt. Pályafutásának első komoly beosztása az 1961 és 1962 között betöltött rajparancsnokság volt, melyet a koreai háborúban teljesített. 1986-ban a Különleges Hadviselési Iroda(Özel Harp Dairesi) parancsnoka, 1993-ban a diyarbakiri Jandarma Bűnügyi osztály parancsnoka, ezután a ciprusi Török Béke Erők parancsnoka lett. 1996. augusztus 14-ben, parancsnoksága idején lőtték le Famagustában zászlórúdról a görög tüntető Solomos Solomout, a török zászló letépésének szándéka miatt. Ezen ügyből kifolyólag az Interpol körözést adott ki ellene.⁷⁰

A két pasa ekkor lefektette a Celik-1 (magyarul Acél-1) hadművelet egyik részét képező hakurki hadművelet alapjait. A hadműveletben résztvevő egységek, alegységek logisztikai kiszolgálást is az Osman tábornok vezette dandárra akarta rábízni Kundakci. A tábornok tapasztalatai alapján felvilágosítást adott Hasan pasa részére. Tudatára hozta, hogy mivel a török erőknek a határt 46km-re elhagyva, a mai iraki köztársasági elnök, Talabani területén kell áthaladnia, ezért bármifajta kapcsolatot Törökországgal, vagy utánpótlást rendkívül nehéz megvalósítani. Az Acél-1 hadműveletben összesen 35 ezer katona részvételére került sor. Március 7-én és 8-án a cukurcai Jandarma Kommandó Zászlóalj,(hakkari-i Jandarma Különleges Műveleti Csoport, semdinli-i 3. Hegyi Kommandó Zászlóalj és az 5. Hegyi Kommandó Zászlóalj Derecikbe csoportosult át, hogy majd szárazföldön kezdjék meg a hadműveletet, míg a van-i 4. Hegyi Kommandó Zászlóalj, yüksekova-i 1. Hegyi Kommandó

⁶⁸ Pamukoglu, Osman:Unutulanlar disinda yeni birsey yok.Inkilap Kitabevi Kiadó, 2004.,ISBN:9751022541,203.oldal – 204.oldal

⁶⁹ Serdar Akinan – 2007 – Kan Uykusu Belgeseli

⁷⁰ Hasan Kundakci – Güneydoguda Unutulmayanlar – 2005. február – ISBN:9752975526 – 1.oldal

⁷¹ http://www.loc.gov/lawweb/servlet/lloc_news?disp3_l20540521_text – 2014/04/21

Zászlóalj és a hakkari-i 2. Hegyi kommando zászlóalj Semdinlibe ment, hogy majd helikopterekkel vonulhassanak be Észak-Irakba.⁷²⁷³

Elsőként Mehmet Emin őrnagy vezetésével 200 különleges hegyi kommandós belépve Irakba, egy éjszaka alatt menetelt 46 kilométert, és elérte a Hakurkot védő Dalya dombon elterülő PKK támaszpontot. Amint bevették ezt a dombot, a légi szállításra kijelölt 3 zászlóalj útnak indult, és ezen a dombon szálltak le. Két zászlóalj a hakurki völgy déli részéről, a maradék katona a keleti részéről indította meg az offenzívát, hangsúlyt fektetve arra, hogy északra haladva tisztítsák meg a terepet. A szárazföldön érkező erők egy része a tábortól nyugatra található hegyeken alakította ki állásait, majd az eredeti tervtől eltérően, az 5. Hegyi kommandó zászlóalj helikopterekkel Irán és Hakurk közé lett szállítva.⁷⁴

Vahap Özkan alegysége a kijelölt helyszín megközelítése közben, rábukkant egy raktárra, amelyben közel 1700 darab telepíthető aknát találtak. Ezeket mind a közelben található patakokba dobálták, hiszen sem szállításra, sem külön megsemmisítésre nem volt idejük és kapacitásuk.⁷⁵

A 37 napig tartó hadművelet során a PKK egyik logisztikailag legfontosabb táborát semmisítették meg a katonák. 268 raktárt számoltak meg, melyek közül párat a gerillák gyengélkedőként, valamint parkolóként is használtak. A raktárakban megtalált fegyverek töredékét tudták csak lefoglalni, a maradék fegyverzeti anyagot helyben semmisítették meg. A talált harci eszközöket az alábbi táblázat szemlélteti.⁷⁶

Jelleg	Típus	Mennyiség
Lövészfegyver	Kalasznyikov, SZVD, M16, G1, G3	229 db
Géppuska	PKM, MG3,	40 db
Légvédelmi és harckocsi elleni löveg	-	16 db
Gránátvető	RPG 7	53 db
Aknavető	-	15 db
Kézigránát	-	2446 db
Akna	-	2336 db
Robbanószer	-	225 kg
Éjjellátó	-	8 db

⁷² Pamukoglu, Osman:Unutulanlar disinda yeni birsey yok.Inkilap Kitabevi Kiadó, 2004.,ISBN:9751022541,282.oldal – 287.oldal

⁷³ Milliyet arşiv – 1995.03.24 –15.oldal

⁷⁴ Pamukoglu, Osman:Unutulanlar disinda yeni birsey yok.Inkilap Kitabevi Kiadó, 2004.,ISBN:9751022541,288.oldal

⁷⁵ SerdarAkinan – 2007 – Kan Uykusu Belgeseli

⁷⁶ Pamukoglu, Osman:Unutulanlar disinda yeni birsey yok.Inkilap Kitabevi Kiadó, 2004.,ISBN:9751022541,203.oldal – 299.oldal

Továbbá a helyszín tele volt az Irak-iráni háborúból maradt roncsokkal. A hadművelet során 134 PKK-st likvidáltak a kommandósok.⁷⁷

Osman Pasa a hadművelet után azt nyilatkozta, hogy úgy gondolja, PKK a meggyengült észak-iraki területét, az iráni gerilla csoportok áthelyezésével fogja újra életképessé tenni.⁷⁸

⁷⁷ Pamukoglu, Osman: Unutulmalar disinda yeni birsey yok. Inkilap Kitabevi Kiadó, 2004., ISBN:9751022541, 302. oldal

⁷⁸ Serdar Akinan – 2007 – Kan Uykusu Belgeseli

Jerma Betkar - Denevér hadművelet

1995. május 20-21.

Pamukoglu a felelőssége alá tartozó Hakkari körzetben kialakult nyugalmi állapot fenntartása érdekében, az iráni területen található, a török határtól mintegy 8km-re állomásozó 358 fős Jerma Betkar tábor elfoglalását tervezte. Ez a gerilla tábor magányosan, lakott területektől távol, a 3500 m magas Sehidan hegyről fenyegette a határontúl élőket. A PKK 9 épületben, és 11 sátorban volt berendezkedve.⁷⁹

A hadműveletbe Osman pasa 1200 katonát kívánt bevonni, továbbá a határon keresztül tűzérseget is aktívan igénybe akarta venni. A terv a vezérkari főnöki tisztséget 1994. augusztus 30-a óta betöltő Ismail Hakki Karadayi vezérezredes⁸⁰ asztalára került, aki azt továbbította Tansu Ciller miniszterelnöknek. A miniszterelnök asszony engedélyezte annak végrehajtást, így május 19-én éjszaka készenléletet rendeltek el az 1., a 3. és a 4. Hegyi Kommandó Zászlóalj katonái, valamint 2 tűzér üteg részére.⁸¹

Érdekesség, hogy Hasan Kundakci (aki az Acél-1 hadműveletet vezette) közvetlenül a Denevér hadművelet megkezdése előtt, a helyszínre ment, hogy személyesen közölje Pamukogluval a terv engedélyének visszavonását. A Nemzeti Biztonsági Tanács akkor ugyanis még tárgyalta a hadművelet jóváhagyását, de Pamukoglu erről a hírről nem értesítette beosztottait, akik mit sem tudva a változásról, tovább készültek a hadműveletre.⁸²

Osman pasa azért, hogy meglepetés erejével támadhassa meg Jerma Betkart, és hogy a gerillák ne települjenek át félelmükben más helyre, az engedély megérkezése nélkül éjszaka útnak indította az alegységeit.⁸³

Vahap Özkan így nyilatkozott a hadműveletről: „...roppant izgatott voltam. Izgatott voltam elsősorban azért, mert Irakon kívül más ország területén kellett harcolnunk. Másodszor, a hadművelet titkossága, harmadszor pedig a különlegessége töltött el izgalommal...”⁸⁴

A miniszterelnök-helyettes ellenkezése okán összehívott tanács ülésén Süleyman Demirel köztársasági elnök, szem előtt tartva az Iránnal szemben folytatott barátságos politikát, meghozta a végleges döntést: A hadművelet nem engedélyezett!⁸⁵⁸⁶

⁷⁹Pamukoglu, Osman: Unutulanlar disinda yeni birsey yok. Inkilap Kitabevi Kiadó, 2004., ISBN:9751022541, 305. oldal – 306. oldal

⁸⁰<http://www.biyografi.net/kisiyrinti.asp?kisiid=38> – 2014/04/23

⁸¹Pamukoglu, Osman: Unutulanlar disinda yeni birsey yok. Inkilap Kitabevi Kiadó, 2004., ISBN:9751022541, 305. oldal – 307. oldal

⁸²Pamukoglu, Osman: Unutulanlar disinda yeni birsey yok. Inkilap Kitabevi Kiadó, 2004., ISBN:9751022541, 307. oldal – 308. oldal

⁸³Pamukoglu, Osman: Unutulanlar disinda yeni birsey yok. Inkilap Kitabevi Kiadó, 2004., ISBN:9751022541, 307. oldal – 309. oldal

⁸⁴Serdar Akinan – 2007 – Kan Uykusu Belgeseli

⁸⁵Pamukoglu, Osman: Unutulanlar disinda yeni birsey yok. Inkilap Kitabevi Kiadó, 2004., ISBN:9751022541, 308. oldal – 309. oldal

Amint Osman pasa megkapta ezt a hírt, mégis parancsba adta a katonák visszaindulását. A zászlóaljok parancsnokait rádióan értesítették az új parancsról. Vahap Özkan, aki ekkor már a zászlóaljával 6km-re a határon túl járt, nem hitt a fülének, és arra gyanakodott az üzenetet a gerillák küldték azért, hogy visszaforduljanak. A parancsnok válasz üzenetében azt küldte, hogy csak akkor fog visszafordulni, ha a Pamukoglu tábornok hangját hallja. Ezután Osman pasa szólt rádióan hozzá: „*A denevérek térjenek vissza a fészükbe.*”⁸⁷

A tábornok által elmondott megállapítások később mind beigazolódnak. Az iráni hatóságok 3 óra alatt kiürítették Jerma Betkart, ahonnan a gerillák iraki, iráni, és török táborokba költözve folytatták tovább tevékenységeiket. Pár nap múlva már a gerillák az iráni határt ellenőrző hakkari Durak katonai támaszpontot támadták meg. A támaszpont segítségére több alegység is érkezett, de ennek ellenére 15 török katona esett el. Az incidens után Süleyman Demirel köztársasági elnök a helyszínre ment, ahol személyesen Osman pasa fogadta. Demirel ekkor kijelentette a tábornoknak, csak akkor tehet intézkedést, ha bebizonyítja a támadókról azt, hogy a Jerma Betkarban állomásozó gerillák voltak. Pamukoglu nem válaszolt, csak hallgatott, hiszen számára minden egyértelmű volt. A politikailag korrekt, azonban katonai szempontból hibás döntés 15 áldozatot követelt.⁸⁸⁸⁹

⁸⁶<http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/haber-18846-34-iran-operasyonunu-mgk-durdurdu.html> - 2014/04/23

⁸⁷Pamukoglu, Osman:Unutulmalar disinda yeni birsey yok.Inkilap Kitabevi Kiadó, 2004.,ISBN:9751022541,308.oldal – 309.oldal

⁸⁸Serdar Akinan – 2007 – Kan Uykusu Belgeseli

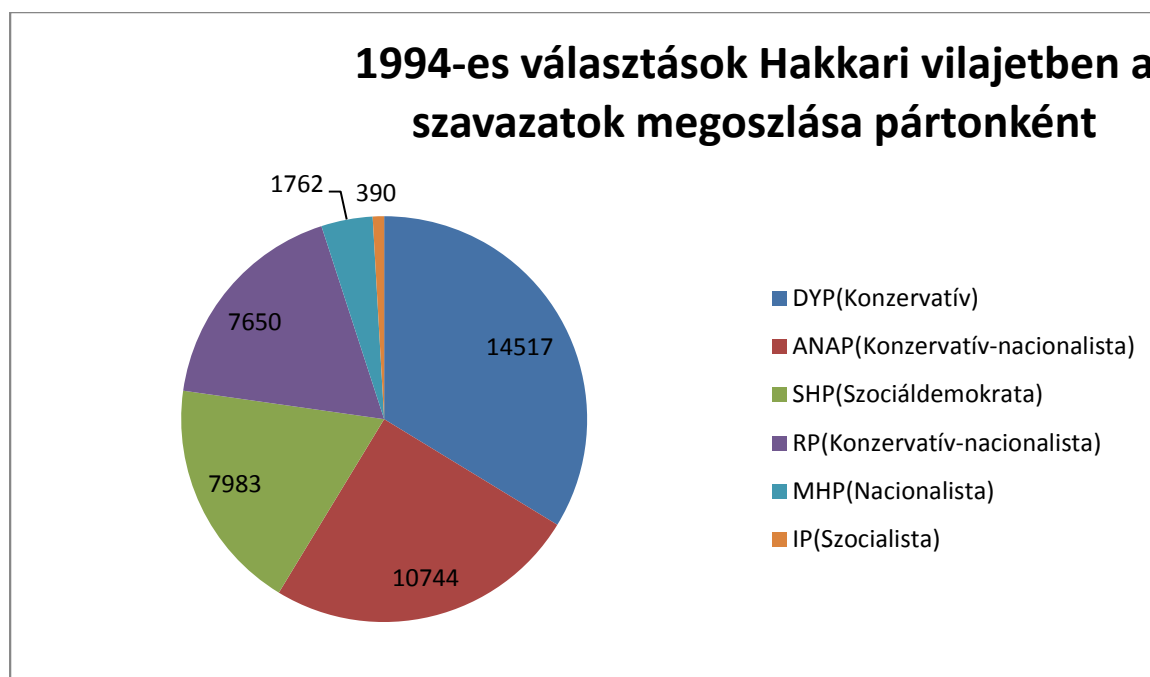
⁸⁹<http://www.karakutu.com/randaki-pkk-kampna-operasyonu-demirel-nledi-blm-4-son/> - 2014/04/23

Epilógus

Osman Pamukoglu-t 1995-ben vezényelték vissza Ankarába, majd 2002-ben vezérőrnagyi rendfokozatban nyugdíjba vonult. Ezt követően politikai pályát kezdett el, mely mind a mai napig tart.⁹⁰

Semdin Sakik, az egykori PKK parancsnok így nyilatkozott a sikeres tábornokról: „*Hakkari Dandár parancsnokát, Osman Pamukoglu-t én és a szervezet (PKK) egy jó és bátor tisztként ismerjük. Már az ő általa írt könyvet is olvastam, ő egy nagy tudású, különös tiszt.*”⁹¹

Pamukoglu parancsnoksága időszaka alatt folyó műveletekben 427 török katona és 2256 kurd gerilla esett el.⁹² Az 1994 és 1995 közötti hadműveletek hatására a PKK a Hakkari körzetben nem tudott komolyabb befolyásra szert tenni. Mint az alábbi diagrammon is látszik, a PKK által támogatott és az Öcalannal jó kapcsolatot ápoló Dogu Perincek⁹³ pártjának (Isci Partisi – továbbiakban IP) népszerűsége csökkent, hiszen az 1994-es helyi választások során az induló pártok közül a legkevesebb szavazatot kapta.⁹⁴

A diagramot a szerző készítette

Ennek ellenére az időszak után újra megjelent a kurd szervezet Hakkari hegyeiben és falvaiban, valamint Délkelet-anatóliai régió szerte folytatta illegális tevékenységeiket és a hatóságok, illetve civilek elleni támadásokat. Ez idő alatt a Török Fegyveres Erők további

⁹⁰http://hepar.org.tr/osman_pamukoglu_biyografi/ - 2014/04/24

⁹¹ Ali Kirca – ATV – 2007/10/11 – Siyaset Meydani Programi

⁹² Serdar Akinan – 2007 – Kan Uykusu Belgeseli

⁹³ <http://www.sabah.com.tr/multimedya/galeri/turkiye/perincek-ve-ocalan-fotograflari> - 2014/04/24

⁹⁴ <http://secim.ihh.com.tr/Bolgeler.aspx?il=30&ilce=0&belde=0&parti=0&skod=1056&stip=3&s=27%20Mart%201994%20%C4%B0%20Genel%20Meclisi%20Se%C3%A7imi> – 2014/04/24

hadműveletekkel gyengítette tovább a gerillák egységét, de mindhiába. A mozgalom nagyon fontos érdekek álcájává, fegyverévé vált. A Törökország egységességét, békéjét és a regionális hatalmi pozícióját megtörni kívánó erők mellett, ugyanakkor a konfliktus kihasználásával anyagi hasznokat remélő erők, a szervezett bűnözés csoportjai is megjelentek.⁹⁵ A PKK legtöbb bevétele a kábítószer (kifejezetten a heroin) kereskedelemből és a csempészetből származik. Becslések alapján a csempészetből évi közel 100millió euró a terrorszervezet haszna.⁹⁶⁹⁷

A szervezetet egykoron irányító Öcalan az elfogása után nyilatkozataiban és a tárgyalásokon azt vallotta, hogy őt kihasználták. A tárgyalóteremben megjelentek a PKK áldozatainak hozzátartozói, akiktől Öcalan bocsánatot kért. Nyilatkozataiban bevallotta, hogy az évek során jelentős támogatást kapott ő és szervezete Görögországtól, Szíriától, Jugoszláviától és Örményországtól.⁹⁸

Úgy gondolom ezek a külső és belső segítségek járultak hozzá ahhoz, hogy a PKK a katonai és politikai beavatkozások hatására sem tűnt el, sőt mi több, még nagyobb hatalomra tett szert napjaink Törökországában. Szinte már a legtöbb európai országban létezik PKK klikk, melyek külföldről támogatják a szervezetet, ezen kívül a politikában is nagyobb szerepet kaptak az Öcalant kurd vezérként tisztelő politikusok. A török országgyűlésben, 2014 márciusában 539-ből 21 mandátumot megszerzett BDP⁹⁹ (Béke és Demokrácia Pártja) több képviselője is Öcalan plakátokkal tartja kampánybeszédet.¹⁰⁰

Az Öcalant támogatók jelenlétét mutatják a napjainkban zajló török titkosszolgálat és az Öcalan-PKK tárgyalások is. A török kormány ráeszmélt, hogy az évtizedeken át zajló agresszív fegyveres beavatkozás nem hozott eredményt, és más utat kell találni a béke megteremtéséhez.¹⁰¹ Napjaink török miniszterelnöke, Erdogan azzal fejezte ki a kurd nép felé való közeledését, hogy Diyarbakirban megbeszélést tartott Barzanival. A tárgyalás tiszteletére tartott rendezvényen a kurdok körében népszerű énekesek léptek fel, és kurd nyelven énekeltek. Ez a gesztus mérföldkönek számított Törökország történelmében, hiszen a kurd nyelv használata sokáig tiltott volt.¹⁰² Véleményem szerint Öcalant 2000-ben tudatosan nem végezték ki és az EU-hoz való csatlakozási kísérlet csak ürügy volt a dühös török közvélemény számára. Másrészt úgy vélem, hogy Imrali szigetén azért raboskodott a terrorista vezető teljesen elszeparálva, hogy megóvják testi épségét. Abban az időszakban ugyanis Öcalan neve a hazaárulás és a csecsemőgyilkosság szinonimája volt a törökök körében. Az ultranacionalista maffia ekkoriban élte aranykorát Törökországban, az MHP(Nacionalista Mozgalom Pártja) megkétszerezte szavazatainak számát.¹⁰³ Több mint valószínűnek tartom, ha Öcalant egy közönséges börtönbe helyezik, a nacionalisták

⁹⁵<http://www.ahaber.com.tr/Gundem/2013/11/17/osman-ocalan-tarihi-itiraflarda-bulundu> - 2014/04/24

⁹⁶Bülent Erandac – „Dünya eroin trafiğinde PKK'nin yeri” - Takvim - 2011/08/21

⁹⁷<http://www.internethaber.com/iste-pkknin-kacakcilik-geliri-574900h.htm> - 2014/04/24

⁹⁸<http://webarsiv.hurriyet.com.tr/1999/06/02/120845.asp> - 2014/04/24

⁹⁹http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekillerimiz_sd.dagilim - 2014/04/24

¹⁰⁰<http://www.ankarahaber.com/haber/BDP-Diyarbak%C4%B1r-%C4%B1-Ocalan-resimleri-ile-donatt%C4%B1/153405> - 2014/04/24

¹⁰¹<http://www.ntvmsnbc.com/id/25250212/> - 2014/04/24

¹⁰²<http://www.haberler.com/sivan-perver-ve-ibrahim-tatlises-dueti-5315778-haberi/> - 2014/04/24

¹⁰³Milliyet arşiv – 1999.04.19 – 13.oldal

áldozatává vált volna. Így viszont a török kormány fel tudta őt használni céljai megvalósításához, melynek eredményeként 2013. március 13-án Öcalan elrendelte PKK számára a kivonulást Törökországból.¹⁰⁴

Fontosnak tartom azt a tényt is, hogy a szervezet vezetőinek tábora is megosztottá vált, hiszen a kivonulás meghirdetése óta, a gerillák a fegyveres ellenállás mellett már számos bűncselekményt, emberrablást és egyéb illegális tevékenységet hajtottak végre a török határokon belül.¹⁰⁵¹⁰⁶

A török-kurd konfliktus megoldása a jövő egyik legfontosabb kérdése. Úgy gondolom, egyik alternatíva az lehet, ha első lépésként a török kormány elismeri és bocsánatot kér a kurd kultúra elnyomása miatt, ami már valamilyen szinten megtörtént, hiszen a Török Állami Rádió és Televízió megnyitotta kurd nyelvű csatornáját és bevezették a kurd nyelv tanítását, valamint visszaállításra került több kurd település neve, amiket korábban török helységnevekre változtattak.¹⁰⁷ Másik oldalról viszont a PKK ellen tovább kell folytatni a harcot. Ez a szervezet ugyanis már túlnőtte magát ahhoz, hogy Abdullah Öcalan egyszemélyben irányíthassa a mások számára milliós hasznokat hozó PKK-t. Az ideológiai kérdések háttérbe szorultak a hatalom és az anyagi haszon javára. Az Öcalant övező személyi kultusz felhasználása jelentős eredményeket hozott eddig is, de további lépések szükségesek, viszont az igazságszolgáltatásnak sem szabad szemet hunynia a felett, hogy Öcalan egy terror szervezet alapítója. A fegyveres fenyegetettségben élő dél-kelet törökországi népek ugyanis nem tudnak nyugalomban élni, és amíg a PKK gerillái jelen lesznek akár a török határokon belül, akár a határokon kívül, addig ez a fenyegetettség továbbra is fennáll. Az észak-iraki kormánnyal való tárgyalásokat és kapcsolatokat folytatni kell, hiszen ez könnyebbé teszi az élet minden területén a törökországi kurdok számára.

Úgy gondolom, hogy a kurdok esetlegesen szükséges Törökországon belüli autonómiáját a török és a kurd nép békés megegyezésének kell megteremtenie, nem pedig Öcalan és a PKK küzdelmeinek.

¹⁰⁴ <http://www.milliyet.com.tr/pkk-geri-cekiliyor-mu-iste/gundem/detay/1739028/default.htm> - 2014/04/25

¹⁰⁵ http://www.zaman.com.tr/gundem_pkk-yandaslari-yol-kesip-kimlik-kontrol-yapti_2203987.html - 2014/04/25

¹⁰⁶ Emre Soncan – „Sehide kurulan bombali tuzak, PKK telsizinde” – Zaman – 2014/03/08

¹⁰⁷ Radó Endre – Babes Bolyai Tudományegyetem, Történelem és filozófia kar, Magyar történeti intézet – A kurdok helyzete Törökországban – 2013 - Kolozsvár

Mellékletek

108

Osman Pamukoglu

109

Abdullah Öcalan

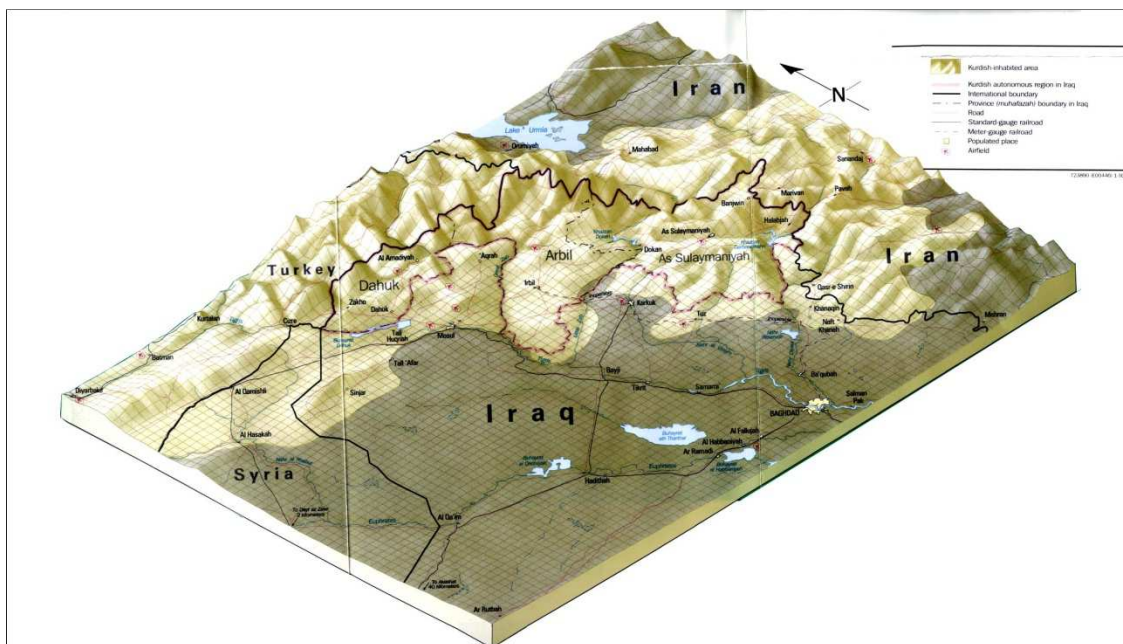
¹⁰⁸ http://www.ensonhaber.com/resimler/diger/osman_4643.jpg - 2014/04/28

¹⁰⁹ <http://www.yuksekovahaber.com/galeri/fotograflarla-abdullah-ocalan-2466-n72.htm> - 2014/04/28

110

Corduene, az ősi kurd birodalom

111

A hadműveletek helyszíne és a PKK által követelt területek (sárgával jelölt)

¹¹⁰ http://hu.wikipedia.org/wiki/Corduene#mediaviewer/F%C3%A1jl:Kurdish_Kingdoms_of_Corduene-Sophene.jpg – 2014/04/28

¹¹¹ http://www.lib.utexas.edu/maps/middle_east_and_asia/kurdish_lands_1992.jpg - 2014/04/28

Felhasznált irodalom

- Aktif Haber – Cihan – „PKKnin kan donduran ic infazlari!” – 2013/01/21
- Ali Kirca – ATV – Siyaset Meydani Programi – 2007/10/11
- Al Jazeera: „TSKnin sinir ötesi operasyonlari” lásd <http://www.aljazeera.com.tr/haber/tsknin-sinir-otesi-operasyonlari> - (letöltés ideje: 2014. április 16.)
- Ayşe Hür - Taraf gazetesi - Tarih defteri „Agri daginda bir Kürt cumhuriyeti” – 2009/05/24
- Baransu Mehmet – Taraf Gazetesi – „Semdinlide stratejik savas” – 2012/08/26
- Berberoglu Enis – Hürriyet Gazetesi – „Esrarengiz Bay Bob’unkimligi” – 1997/10/07
- Bülent Erandac – „Dünya eroin trafiginde PKK’nin yeri” - Takvim - 2011/08/21
- Celal Tahir – Turquie diplomatique/42.sayi – „Türkiyeyi Denetim Altina alanlar kimlerdir?”
- Cilingir Hasan – Zaman Gazetesi – „Emniyetten, PKK’nin sasirtici uyusturucu raporu” – 2014/01/31
- Doc.Dr. Ihsan Bal & Emre Özkan – Uluslararası Stratejik Arastirmalar Kurumu – Dünyada önemli olaylar kronolijisi – „Terör örgütü kronolijisi”
- Emin Karaca: Agri eteklerinde isyan, Bir kürt ayaklanmasinin anatomisi, 3.baski. Karakutu yayinlari, 2003.,ISBN 9758685387
- Emre Soncan – Zaman - „ Sehide kurulan bombali tuzak, PKK telsizinde” – 2014/03/08
- Fatih Altayli – Teketek programi – „Osman Pamukoglu” – 2012/09/07
- Halil Sari – 2012/04/06 – „ Ülkücüler Belgeseli”
- Hilmi Yavuz – Zaman Gazetesi – „Atatürkle İnönünün arasi neden acildi?” – 2010/05/09
- Irfan Aktan: „Bir gazetecinin les hayalleri” lásd <http://www.bianet.org/biamag/biamag/141016-bir-gazetecinin-les-hayalleri> - (letöltés ideje: 2014. április 27.)
- Kalkan Ersin – „Bir zamanlari savasci tugayi simdi öğretmen” – Hürriyet gazetesi – 2004/03/13
- Kundakci, Hasan: Güneydoguda Unutulmayanlar. 2005. február.,ISBN:9752975526,1.oldal
- M.Bedri Gültekin – Aydinlik gazete -,„Kurtulus Savasinda Hakkari-Sirnak Kürtleri” – 2011/11/06
- McDowall, David: A modern history of the Kurds. I.B.Tauris, 2004. május,ISBN: 1850434166, 209.oldal
- Mehmet Ali Birand: „Hayatim” lásd <http://www.mehmetalibirand.com.tr/hayatim.asp> - (letöltés ideje: 2014. április 27.)
- Milliyet arshiv – 1993.07.19 –1.oldal

Milliyet arşiv – 1994.01.12 – 27. oldal

Milliyet arşiv – 1994.01.13 – 25. oldal

Milliyet arşiv – 1994.01.14 – 29. oldal

Milliyet arşiv – 1995.03.24 – 15. oldal

Milliyet arşiv – 1999.04.19 – 13. oldal

Mustafa Akyol – Radikal gazetesi - „Su Cilgin Kürtlerin hakkini vermeli” - 2006/04/20

Özkök Ertugrul – Hürriyet Gazetesi – 2003/11/2

Pamukoglu, Osman: Unutulanlar dışında yeni bir şey yok. İnkılap Kitabevi Kiadó, 2004., ISBN: 9751022541

Radikal Gazetesi – 2006/07/27 – „21 Yılda 5 Bin Köy Korucusu suca karışmış”

Radó Endre: Babes Bolyai Tudományegyetem, Történelem és filozófia kar, Magyar történeti intézet – „A kurdok helyzete Törökországban” – 2013 – Kolozsvár

Sabih Kayhan: Yüksekova haber - „Osmanlılarda Kürtler ve Özerklik” - 2010/09/06

Seckün Ergün: „Acıklayıp da yüz göz olmanın gereği yok” lásd <http://gundem.bugun.com.tr/aciklayip-da-yuz-goz-olmanin--haberi/49006> - (letöltés ideje: 2014. április 16.)

Sefer Sehirali: „Engin Alan Paşa Efsanesi” lásd <http://politikasuzgeci.blogspot.hu/2011/05/engin-alan-pasa-efsanesi.html> - (letöltés ideje: 2014. április 27.)

Serdar Akinan – 2007 – Kan Uykusu Belgeseli

Theresa Papademetriou: „European Court of Human Rights: Rulings Against Turkey,” lásd http://www.loc.gov/lawweb/servlet/lloc_news?disp3_l20540521_text - (letöltés ideje: 2014. április 21.)

Yasar Taskin Koc – Star Gazetesi – „Dersimdeki çocuk katliamının belgeleri” – 2012/01/11

sz.n.: „2013: elérkezett a kurdok ideje?” lásd <http://nepszava.hu/cikk/614243-2013-elkerkezett-a-kurdok-ideje> (letöltés ideje: 2014. április 27.)

sz.n.: „1994 Hakkari seçim sonuçları” lásd <http://secim.iha.com.tr/Bolgeler.aspx?il=30&ilce=0&belde=0&parti=0&skod=1056&stip=3&s=27%20Mart%201994%20%C4%B0l%20Genel%20Meclisi%20Se%C3%A7imi> - (letöltés ideje: 2014. április 24.)

sz.n.: „Milletvekillerinin dağılımı” lásd http://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekillerimiz_sd.dagilim - (letöltés ideje: 2014. április 24.)

sz.n.: „5000 yıllık kürt tarihi” lásd <http://kurdkulturu.blogspot.hu/2008/04/5000-ylk-krt-tarihi.html> (letöltés ideje: 2014. április 27.)

sz.n.: „İdris-i Bitlisi” lásd <http://www.biyografi.net/kisiyrinti.asp?kisiid=3544> (letöltés ideje: 2014. április 27.)

sz.n.: „Hatay devlet yönetimi” lásd <http://www.hatay.gov.tr/IcerikDetay.aspx?IcerikId=185> (letöltés ideje: 2014.április 27.)

sz.n.: „Dersim katliamının emrini kim verdi?Atatürk mü İnönü mü?” lásd http://www.sabah.com.tr/Yazarlar/yukselir/2009/11/18/dersim_katliaminin_emrini_kim_verdi_ataturk_mu_inonu_mu (letöltés ideje: 2014.április 27.)

sz.n.: lásd <http://www.kimkimdir.gen.tr/kimkimdir.php?id=1134> - (letöltés ideje: 2014. április 27.)

sz.n.: „Pesmerge nedir?” lásd <http://pesmerge.nedir.com/> - (letöltés ideje: 2014. április 3.)

sz.n.: „Iste sinir ötesi hareketlerin sonuclari” lásd <http://fotoanaliz.hurriyet.com.tr/galeridetay/6755/4369/2/iste-sinir-otesi-harekatlarin-sonuclari> - (letöltés ideje: 2014. április 23.)

sz.n.: „Perincek ve Öcalan fotograflari” <http://www.sabah.com.tr/multimedya/galeri/turkiye/perincek-ve-ocalan-fotograflari> - (letöltés ideje: 2014. április 24.)

sz.n.: „Iran operasyonunu mgk durdurdu” lásd <http://www.aksiyon.com.tr/aksiyon/haber-18846-34-iran-operasyonunu-mgk-durdurdu.html> – (letöltés ideje: 2014. április 23.)

sz.n.: „Osman Pamukoglu biyografi” lásd http://hepar.org.tr/osman_pamukoglu_biyografi/ - (letöltés ideje: 2014. április 24.)

sz.n.: „BDP Diyarbakiri Öcalan resimleri ile donatti” lásd <http://www.ankarahaber.com/haber/BDP-Diyarbak%C4%B1r-%C4%B1-Ocalan-resimleri-ile-donatt%C4%B1/153405> - (letöltés ideje: 2014. április 24.)

sz.n.: „MIT-PKK görüsmeleri sizdi” lásd <http://www.ntvmsnbc.com/id/25250212/> - (letöltés ideje: 2014. április 24.)

sz.n.: „Sivan Perver ve Ibrahim Tatlises düeti” lásd <http://www.haberler.com/sivan-perver-ve-ibrahim-tatlises-dueti-5315778-haberi/> - (letöltés ideje: 2014. április 24.)

sz.n.: „Iste PKKnin kacakcilik geliri” lásd <http://www.internethaber.com/iste-pkknin-kacakcilik-geliri-574900h.htm> - (letöltés ideje: 2014. április 24.)

sz.n.: „Öcalan tek tek anlatiyor” lásd <http://webarsiv.hurriyet.com.tr/1999/06/02/120845.asp> - (letöltés ideje: 2014. április 24.)

sz.n.: „Osman Öcalan tarihi itiraflarda bulundu” lásd <http://www.ahaber.com.tr/Gundem/2013/11/17/osman-ocalan-tarihi-itiraflarda-bulundu> - (letöltés ideje: 2014. április 24.)

sz.n.: „İrandaki PKK kampına operasyonu Demirel önledi „ lásd <http://www.karakutu.com/randaki-pkk-kampna-operasyonu-demirel-nledi-blm-4-son/> – (letöltés ideje: 2014. április 23.)

sz.n.: „İsmail Hakki Karadayi” lásd <http://www.biyografi.net/kisiayrinti.asp?kisiid=38> – (letöltés ideje: 2014. április 23.)

sz.n.: „Sinir ötesi operasyonlar 1984te basladi” lásd <http://www.cnnturk.com/2008/turkiye/02/22/sinir.otesi.operasyonlar.1983te.basladi/430959.0/> - (letöltés ideje: 2014. április 16.)

sz.n.: „1994 döneminde Hakkari ve Kuzey Irak dağlarındaki askerler” lásd <http://www.turktoresi.com/viewtopic.php?f=142&t=3139> – (letöltés ideje: 2014. április 6.)

sz.n.: „Barzaninin kallesligi belgelendi” lásd <http://oncevatandergisi.blogcu.com/barzani-nin-kallesligi-belgelendi/661562> - (letöltés ideje: 2014. április 3.)

sz.n.: „Balkaya haritasi” lásd <http://www.haritatr.com/harita/Balkaya/82386> - (letöltés ideje: 2014. március 2.)

sz.n.: „PKK geri çekiliyor mu?Iste istihbarat raporlari” lásd <http://www.milliyet.com.tr/pkk-geri-cekiliyor-mu-iste-gundem/detay/1739028/default.htm> - (letöltés ideje: 2014. április 25.)

sz.n.: „PKK yandaslari yol kesip kimlik kontrolu yapti” lásd http://www.zaman.com.tr/gundem_pkk-yandaslari-yol-kesip-kimlik-kontrolu-yapti_2203987.html - (letöltés ideje: 2014. április 25.)

sz.n.: „Cumhurbaskani Gül üs bölgelerinde” lásd <http://www.sabah.com.tr/Gundem/2011/10/16/cumhurbaskani-gul-us-bolgelerinde> - (letöltés ideje: 2014. április 27.)

sz.n.: „Jandarma Genel Komutanliginin görevi” lásd <http://www.jandarma.gov.tr/genel/gorevi.htm> - (letöltés ideje: 2014. április 27.)

sz.n.: „Osman Pamukoglu” lásd http://www.ensonhaber.com/resimler/diger/osman_4643.jpg - (letöltés ideje: 2014. április 28.)

sz.n.: „Abdullah Ocalan” lásd <http://www.yuksekovahaber.com/galeri/fotograflarla-abdullah-ocalan-2466-n72.htm> - (letöltés ideje: 2014. április 27.)

sz.n.: „Kurdish Kingdoms of –Corduene – Sophene” lásd http://hu.wikipedia.org/wiki/Corduene#mediaviewer/F%C3%A1jl:Kurdish_Kingdoms_of_Corduene-Sophene.jpg – (letöltés ideje: 2014. április 27.)

sz.n.: „Kurdish lands” lásd http://www.lib.utexas.edu/maps/middle_east_and_asia/kurdish_lands_1992.jpg - (letöltés ideje: 2014. április 27.)

Tartalomjegyzék

PROLÓGUS	1
TÖRTÉNELMI ÁTTEKINTÉS	2
HADMŰVELETEK	9
SÜNDISZNÓ HADMŰVELET	9
BALKAYA HADMŰVELET	11
MEZI KARYADERI HADMŰVELET	13
KATO – SÖTÉT HEGY HADMŰVELET	15
SÁRKÁNY HADMŰVELET.....	17
HAKURK HADMŰVELET	20
JERMA BETKAR - DENEVÉR HADMŰVELET	23
EPILÓGUS	25
MELLÉKLETEK	28
FELHASZNÁLT IRODALOM	30
TARTALOMJEGYZÉK	34